

Izvirni znanstveni članek
347.952:341.985(497.4)

Priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb v Republiki Sloveniji

DR. DRAGICA WEDAM LUKIČ,
redna profesorica na Pravni fakulteti
Univerze v Ljubljani

1. Uvod

Eden od izrazov načela suverenosti držav je tudi pravica države, da izvaja sodno oblast na svojem ozemlju. Glede na to lahko sodna odločba kot akt državne oblasti neposredno učinkuje samo na ozemlju države sodišča, ki jo je izdalo. Kljub temu so države pod določenimi predpostavkami večinoma pripravljene priznavati in izvrševati odločbe tujih sodišč, za kar se v teoriji navajajo različni razlogi. V preteklosti je teorija iskala podlago za tako prakso držav v nauku o pridobljenih pravicah oziroma v potrebi po medsebojnem zaupanju in sodelovanju med državami. Danes se poleg tega vse bolj poudarjajo ekonomski razlogi, saj je s tem, ko se omogoči izvršba na podlagi sodbe, izdane v drugi državi, strankam zagotovljeno učinkovitejše varstvo njihovih pravic. Priznanje učinkov tujih sodnih odločb je tudi v interesu pravne varnosti, saj se je tako mogoče izogniti nevarnosti, da bi bile v različnih državah izdane različne sodbe o isti stvari. Strankam so s tem prihranjeni nepotrebni stroški dvakratnega pravljanja, pa tudi država s tem prihrani pri stroških delovanja sodnega sistema.¹

Izraza »priznanje in izvršitev« se navadno uporabljata skupaj, vendar gre za dva različna načina učinkovanja tujih sodnih odločb. Poenostavljeno rečeno pride (zgolj) priznanje v poštev pri ugotovitvenih in oblikovalnih odločbah, pa tudi v primeru dajatvenih odločb, če se ne zahteva njihova izvršitev, temveč si želi stranka zagotoviti kakšen drug učinek (npr. če uveljavlja ugovor *rei iudicatae*). Obseg učinkovanja tuje odločbe pa je odvisen od tega, ali je o tem, ali odločba izpolnjuje pogoje za priznanje, odločeno kot o glavnem ali samo kot o predhodnem

¹ Grbin, str. 10, meni, da država s tem, ko ne prizna učinkov tuje odločbe, državi, iz katere ta izvira, ne povzroči nobene škode, saj s tem ne posega v pravni red te države, po drugi strani pa ima nepriznanje lahko negativne posledice zanjo in za stranke, ki so pogosto njeni državljani.

vprašanju. Za priznanje in izvršitev so lahko določene iste, lahko pa tudi nekatere različne predpostavke ter predpisana enaka ali različna pravila postopka. V grobem ločimo tri sisteme priznanja učinkov tujih sodnih odločb: sistem meritornega preizkusa, sistem omejenega preizkusa in sistem neposrednega (*ipso iure*) učinkovanja tujih odločb. V sistemu meritornega preizkusa (*revision au fond*) sodišče države, v kateri se zahteva priznanje oziroma izvršitev, preizkusi pravilnost postopka, v katerem je bila tuja odločba izdana, ter tudi pravilnost dejanskih ugotovitev in uporabe materialnega prava. V sistemu omejenega preizkusa (*contrôle limité*) so določene le posamezne predpostavke za priznanje, ki so večinoma procesne narave, vsebinsko pa se preizkus omeji na vprašanje morebitne neskladnosti z javnim redom. V sistemu neposrednega učinkovanja pa se tujim odločbam priznajo učinki neposredno brez vsakršnega formalnega preizkusa. V primerjalnem pravu prevladuje sistem omejenega preizkusa, države, ki ne priznavajo tujih sodnih odločb oziroma jih priznavajo samo v nekaterih primerih, pa so redke.² Glede postopka za priznanje in izvršitev sta večinoma uveljavljeni dve rešitvi: odločanje o tem, ali tuja odločba izpolnjuje pogoje za priznanje oziroma izvršitev, kot o predhodnem vprašanju ter odločanje v posebnem (delibacijskem) postopku.

V Republiki Sloveniji veljajo različna pravila za sodne odločbe, ki izvirajo iz držav članic Evropske unije (v nadaljevanju EU), in za sodne odločbe, ki izvirajo iz drugih držav. Za sodne odločbe, ki izvirajo iz držav članic EU, se uporabljata zlasti Uredba št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Uredba Bruselj I) in Uredba št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (Uredba Bruselj IIa). Posebna ureditev velja po Uredbi št. 805/2004 z dne 21. aprila 2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov,³ po Uredbi št. 1896/2006 z dne 12. decembra 2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog in po Uredbi št. 861/2007 z dne 11. julija 2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti, v kratkem pa naj bi se začela uporabljati Uredba št. 4/2009 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju ter sodelovanju v preživninskih zadevah.

Za sodne odločbe, ki izvirajo iz držav članic EU, za katere ne veljajo navedene uredbe, ter za sodne odločbe, ki izvirajo iz drugih držav, se uporabljajo določbe Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (Uradni list RS, št. 56/1999, v nadaljevanju ZMZPP), razen če je na posameznem področju oziroma v razmerju s posamezno državo vprašanje medsebojnega priznavanja in izvrševanja sodnih odločb drugače urejeno.

² V novejšem času naj bi bile to še nekatere islamske države, nekatere države pa priznavajo tuje sodne odločbe samo na podlagi mednarodnih pogodb. V preteklosti je bila z našega vidika problematična predvsem Avstrija, vendar je bil z vključitvijo Slovenije v Evropsko unijo ta problem odpravljen.

³ Prevod naslova uredbe je neustrezen – gre namreč za uvedbo evropskega izvršilnega naslova, in ne za evropski nalog za izvršbo. Tako tudi Galič, *Evropski izvršilni naslov*, str. 15.

Po prvem odstavku 13. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/1998 in nasl., v nadaljevanju ZIZ) se lahko dovoli izvršba na podlagi odločbe tujega sodišča ali drugega tujega organa ter izvršitev tuje javne listine, če ta izpolnjuje z zakonom, z mednarodno pogodbo ali s pravnim aktom EU, ki se v Republiki Sloveniji uporablja neposredno, predpisane pogoje za priznanje. Tuje odločbe in tuje javne listine, za katere je z zakonom, z mednarodno pogodbo ali s pravnim aktom EU, ki se v Republiki Sloveniji uporablja neposredno, določeno, da so v Republiki Sloveniji izvršljive brez dovolitve, pa se lahko izvršijo, če izpolnjujejo z zakonom, z mednarodno pogodbo ali s pravnim aktom EU predpisane pogoje (drugi odstavek 13. člena ZIZ).

2. Ureditev po ZMZPP

Po 94. členu ZMZPP je tuja sodna odločba izenačena z odločbo slovenskega sodišča in ima enak pravni učinek kot domača sodna odločba, če jo prizna slovensko sodišče. Za tujo sodno odločbo se štejeta tudi poravnava, sklenjena pred tujim sodiščem, ter odločba drugega organa, ki se nanaša na civilnopravno razmerje in je v državi izvora izenačena s sodno odločbo (94. člen). ZMZPP ureja pogoje za priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb v 95. do 103. členu. Za odločitev o priznanju tuje sodne odločbe morata biti izpolnjeni dve pozitivni predpostavki: predlagatelj mora predlogu priložiti tujo sodno odločbo oziroma njen overjen prevod v jezik, ki je pri sodišču v uradni rabi, ter potrdilo o njeni pravnomočnosti (95. člen), če se zahteva njena izvršitev, pa še potrdilo o njeni izvršljivosti po pravu države, v kateri je bila izdana (drugi odstavek 103. člena). Druge predpostavke so negativne narave, na nekatere pazi sodišče po uradni dolžnosti, na druge pa samo na ugovor nasprotne stranke.

Razlogi, na katere pazi sodišče po uradni dolžnosti, so:

- izključna pristojnost slovenskega sodišča, ki pa ni ovira za priznanje tuje sodne odločbe, izdane v zakonskem sporu, če zahteva priznanje toženec ali če zahteva priznanje tožnik, toženec pa temu ne nasprotuje (97. člen),
- prej izdana pravnomočna sodna odločba slovenskega sodišča ali prej priznana sodna odločba tujega sodišča, ki je bila izdana o isti zadevi med istima strankama (prvi odstavek 99. člena),
- nasprotje z javnim redom Republike Slovenije (100. člen) ter
- neobstoj vzajemnosti, s tem da se obstoj vzajemnosti predpostavlja do dokaza o nasprotjem, poleg tega pa neobstoj vzajemnosti ni ovira za priznanje sodb, izdanih v zakonskih sporih ter sporih o ugotavljanju in izpodbijanju očetovstva ali materinstva, in prav tako ne v primeru, ko priznanje oziroma izvršitev zahteva slovenski državljan (101. člen).

Na ugovor osebe, proti kateri je bila tuja sodna odločba izdana, pa sodišče zavrne predlog za priznanje oziroma izvršitev:

- če ugotovi, da tej osebi ni bila dana možnost obravnavanja pred sodiščem (96. člen),
- če je pristojnost sodišča države izvora temeljila izključno na kateri od tako imenovanih prekomernih pristojnosti: državljanstvu tožnika, premoženju toženca v državi ali na osebni vročitvi tožbe oziroma drugega akta, s katerim se je začel postopek, tožencu, ter v primeru, ko sodišče države izvora ni upoštevalo sporazuma o pristojnosti slovenskega sodišča (98. člen).

Če se tuja sodna odločba nanaša na osebni status državljan države, v kateri je bila izdana, je sodišče pri odločanju o priznanju ne preizkuša z vidika izključne pristojnosti slovenskega sodišča, nasprotja z javnim redom in obstoja vzajemnosti (102. člen). Poleg tega ZMZPP – drugače od prej veljavnega zveznega Zakona o ureditvi kolizije zakonov s predpisi drugih držav v določenih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 43/1982, v nadaljevanju ZUKZ) – za priznanje tujih sodnih odločb, izdanih v statusnih zadevah naših državljanov, ne določa več vsebinskega preizkusa skladnosti z našo pravno ureditvijo,⁴ za priznanje sodnih odločb, ki se nanašajo na osebni status osebe, ki ni državljan države izvora odločbe, pa ne določa več pogoja, da mora taka odločba izpolnjevati pogoje za priznanje v državi državljanstva te osebe.⁵

Postopek priznanja in izvršitve tujih sodnih odločb ureja ZMZPP v 108. do 111. členu. O priznanju tuje sodne odločbe se odloča v posebnem nepravdnem postopku kot o glavnem vprašanju, lahko pa o tem odloča tudi vsako sodišče kot o predhodnem vprašanju. Na prvi stopnji odloča o priznanju sodnik posameznik okrožnega sodišča, krajevno pa je pristojno vsako stvarno pristojno sodišče. O priznanju odloči sodišče s sklepom, proti kateremu lahko nasprotna stranka v petnajstih dneh vloži ugovor, o katerem odloča okrožno sodišče v senatu treh sodnikov. Sklepa o priznanju tuje sodne odločbe o razvezi zakonske zveze ni treba vročiti nasprotni stranki, če zahteva priznanje slovenski državljan, nasprotna stranka pa nima niti stalnega niti začasnega prebivališča v Sloveniji. O ugovoru odloči sodišče brez naroka, razen če je odločitev o ugovoru odvisna od spornih dejstev. Proti sklepu, s katerim sodišče predlog za priznanje zavrne, in proti sklepu, s katerim sodišče odloči o ugovoru, je mogoča pritožba na Vrhovno sodišče.

Za izvršitev tuje sodne odločbe je pristojno okrajno sodišče, ki je pristojno za izvršbo. Ker lahko v primeru, da o priznanju še ni bilo odločeno v posebnem postopku, o tem odloči vsako sodišče kot o predhodnem vprašanju, lahko stranka na podlagi tuje sodne odločbe predlog za izvršbo vloži neposredno na sodišče, ki je pristojno za dovolitev izvršbe. Če o tem, ali so

⁴ Člen 93 ZUKZ je določal: Če bi bilo treba pri odločanju o osebnem stanju (statusu) državljan SFRJ po tem zakonu uporabiti pravo SFRJ, se tuja odločba prizna tudi, kadar je bilo uporabljeno tuje pravo, če se ta odločba bistveno ne odmika od prava SFRJ, ki se uporablja za takšno razmerje.

⁵ Ta pogoj je določal ZUKZ v 95. členu. Teorija je to določbo kritizirala, saj je to pomenilo, da so morali biti za priznanje kumulativno izpolnjeni pogoji po jugoslovanskem pravu in po pravu države, katere državljan je bil tujec. Glej Ilesič, Poljinar Pavčnik, Wedam Lukić, str. 142.

izpolnjeni pogoji za priznanje, izvršilno sodišče odloči kot o predhodnem vprašanju, velja to samo v konkretnem postopku. Stranka zato lahko vedno zahteva, da se o tem, da tuja sodna odločba izpolnjuje pogoje za priznanje, odloči kot o glavnem vprašanju. Za to možnost se bo odločila zlasti tedaj, kadar obstaja bojazen, da bo morala ponovno zahtevati izvršbo na podlagi iste tuje sodne odločbe.

3. Uredba Bruselj I

Uredba Bruselj I je med državami članicami EU nadomestila Bruseljsko konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah iz leta 1968.⁶ Uporablja se v civilnih in gospodarskih zadevah (izrecno so izključene davčne, carinske in upravne zadeve), razen za osebna stanja fizičnih oseb, za premoženjska razmerja med zakonci, za oporoke in dedovanje, za insolvenčne postopke, za socialno varnost in za arbitražo (1. člen).⁷ Glede njene časovne veljavnosti je v prvem odstavku 66. člena določeno, da se uporablja samo za pravne postopke, ki so bili začeti, in za listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine po tem, ko je začela veljati. Po drugem odstavku 66. člena pa se pod določenimi pogoji priznajo in izvršijo sodne odločbe, izdane po uveljavitvi te uredbe, tudi če je bil postopek začel pred njeno uveljavitvijo. Če sodna odločba izvira iz druge države članice EU, se prizna pod pogojem, da je bil postopek začel po uveljavitvi Bruseljske ali Luganske konvencije tako v državi izvora kot v zaproseni državi članici. V vseh drugih primerih se tuja sodna odločba prizna, če je pristojnost sodišča v državi izvora temeljila na kateri od naveznih okoliščin, določenih v II. poglavju te uredbe, ali na mednarodni konvenciji, sklenjeni med državo izvora in državo, v kateri se zahteva priznanje.

Z uveljavitvijo Uredbe Bruselj I so se med državami članicami prenehale uporabljati mednarodne pogodbe, sklenjene med dvema ali več državami, kolikor se z njimi ureja vprašanje mednarodne pristojnosti ter medsebojnega priznanja in izvršitve sodnih odločb (69. člen). Te pogodbe pa se še naprej uporabljajo glede vprašanj, ki jih ta uredba ne ureja, ter v zvezi z odločbami, ki so bile izdane pred začetkom njene veljavnosti (70. člen). Uredba tudi ne vpliva na uporabo večstranskih konvencij, katerih pogodbenica je posamezna država in ki na posebnem pravnem področju urejajo pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb (71. člen).

Kot izhaja iz preambule uredbe, je njen namen zagotoviti prosti pretok sodnih odločb na podlagi medsebojnega zaupanja ter njihovo učinkovito izvršljivost v drugih državah članicah. Glede

⁶ O ureditvi po Bruseljski konvenciji in po (»vzporedni«) Luganski konvenciji o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, sklenjeni leta 1988 med tedanjimi članicami EU in državami EFTA, glej Wedam Lukić, str. 641 do 653.

⁷ Podrobneje o tem glej Rijavec, str. 1147 do 1163.

na to določa sistem *ipso iure* priznavanja: sodna odločba, izdana v eni državi članici, učinkuje v drugih državah članicah, ne da bi bilo za to treba izpeljati kakršenkoli postopek (prvi odstavek 33. člena). Ne glede na to lahko »vsaka zainteresirana stranka« zahteva, naj sodišče o priznanju take odločbe odloči kot o glavnem vprašanju (drugi odstavek 33. člena). Poleg tega lahko sodišče, pred katerim teče postopek, v katerem je odločitev odvisna od odločitve o priznanju, o tem odloči kot o predhodnem vprašanju (tretji odstavek 33. člena). Tujo sodno odločbo, izdano v eni od držav članic, je mogoče pod pogojem, da je v tej državi postala izvršljiva, izvršiti v drugi državi članici le, če je v tej drugi državi predhodno razglašena za izvršljivo v posebnem postopku (38. člen). Postopek za razglasitev izvršljivosti se začne na zahtevo zainteresirane stranke pred sodiščem ali drugim organom, določenim po pravu zaprosene države (v Sloveniji je to okrožno sodišče), krajevna pristojnost pa se določi po kraju dolžnikovega stalnega prebivališča ali po kraju izvršitve (39. člen). Stranka, ki zahteva priznanje oziroma razglasitev izvršljivosti, mora zahtevi priložiti (izvršljivo) sodno odločbo ter potrdilo, ki ga na posebnem obrazcu, ki je priloga uredbe, izda sodišče države izvora (53. člen). V Sloveniji je to okrožno sodišče, na območju katerega ima dolžnik stalno ali začasno prebivališče (42.b člen ZIZ).⁸ Vsebina tega potrdila je razvidna iz Priloge V. Iz njega so med drugim razvidni splošni podatki o sodišču, ki je izdalo sodno odločbo, datum izdaje odločbe in stranke postopka, če je bila odločba izdana, ne da bi se toženec spustil v postopek, pa tudi datum vročitve pisanja o začetku postopka tožencu. Predložitev tega potrdila pa ni nujen pogoj, saj lahko pristojni organ sprejme tudi drugo enakovredno listino, če razpolaga z zadostnimi podatki, pa lahko stranko celo oprosti predložitve (prvi odstavek 55. člena). Listine se lahko predložijo v originalu, v overjenem prevodu pa jih je treba predložiti le na zahtevo pristojnega sodišča oziroma drugega pristojnega organa (drugi odstavek 55. člena). Sodišče oziroma drug pristojni organ odloči o priznanju oziroma razglasitvi izvršljivosti samo na podlagi formalno pravilne zahteve brez preizkusa vsebinskih predpostavk, ki jih uredba določa v 34. in 35. členu. Te predpostavke sodišče preveri samo na zahtevo nasprotne stranke, pod nobenim pogojem pa ni dopusten vsebinski preizkus tuje sodne odločbe (36. člen in drugi odstavek 45. člena).

Po 34. členu se sodna odločba ne prizna, (1) če je v očitnem nasprotju z javnim redom zaprosene države; (2) če tožencu, ki se ni spustil v postopek, ni bilo pravočasno vročeno pisanje o začetku postopka, razen če v državi izvora ni izkoristil možnosti za izpodbijanje sodne odločbe, čeprav je imel to možnost, ter (3) če je sodna odločba nezdružljiva s sodno odločbo, izdano med istima strankama v državi priznanja, (4) oziroma s predhodno sodno odločbo, izdano v drugi državi o istem zahtevku med istima strankama, ki izpolnjuje pogoje za priznanje v državi priznanja. Po 35. členu pa se priznanje zavrne, če sodišče države izvora ni upoštevalo posebnih pravil o pristojnosti, določenih z uredbo zaradi varstva šibkejše stranke v sporih iz zavarovalnih razmerij in v sporih iz razmerij s potrošniki, ter pravil o izključni pristojnosti. Pri

⁸ Več o tem glej Ekart, Rijavec, Čezmejna izvršba ..., str. 37 do 42.

presoji pristojnosti je sodišče države priznanja vezano na dejstva, na katera je sodišče države izvora oprlo svojo pristojnost. Pristojnost je mogoče preverjati samo v tem obsegu in pravil o pristojnosti ni mogoče šteti za pravila javnega reda. Tujo sodno odločbo je mogoče priznati tudi, če v državi izvora še ni postala pravnomočna. Pravnomočnost tudi ni pogoj za razglasitev izvršljivosti, saj glede na določbo 38. člena za razglasitev izvršljivosti zadošča, da je tuja sodna odločba izvršljiva, tudi če še ni pravnomočna.⁹ Uredba pa predvideva možnost, da se v primeru, ko je v državi izvora proti sodni odločbi vloženo »redno pravno sredstvo«,¹⁰ postopek priznanja oziroma razglasitve izvršljivosti prekine (37. in 46. člen).

Za odločanje o priznanju ali izvršitvi je v Sloveniji na prvi stopnji pristojno okrožno sodišče dolžnikovega prebivališča (42.b člen ZIZ). Proti odločbi o priznanju oziroma razglasitvi izvršljivosti imata obe stranki pravno sredstvo, predvideno v 43. členu uredbe. V Sloveniji je to ugovor kot nedeolutivno pravno sredstvo, o katerem odloča sodišče, ki je izdalo sklep o priznanju oziroma razglasitvi izvršljivosti v kontradiktornem postopku. Proti odločitvi o tem pravnem sredstvu je predvideno še eno pravno sredstvo – v Sloveniji je to pritožba na Vrhovno sodišče.¹¹ Sodišči morata o obeh pravnih sredstvih odločiti brez odlašanja. Priznanje oziroma izvršitev se lahko zavrne samo iz razlogov, navedenih v 34. in 35. členu, v nobenem primeru pa ni dopusten vsebinski preizkus tuje sodne odločbe.

Določbe o priznanju in izvršitvi tujih sodnih odločb se smiselno uporabljajo tudi za razglasitev izvršljivosti izvršljivih javnih listin, med katere se po uredbi štejejo tudi sporazumi v zvezi s preživninskimi obveznostmi, sklenjeni ali potrjeni pred upravnimi organi (57. člen), ter poravnave, sklenjenih pred sodišči in izvršljivih v državi članici, v kateri je bila poravnava sklenjena (58. člen).

4. Uredba Bruselj IIa

Uredba št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe št. 1347/2000 se uporablja v civilnih zadevah, ki se nanašajo na razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali

⁹ Tako tudi Galič, Postopek priznanja ..., str. 80.

¹⁰ Pod pojmom »rednega pravnega sredstva« je treba v skladu s prakso Evropskega sodišča razumeti pravno sredstvo, ki je vloženo v rednem teku postopka in za katerega je z zakonom določen rok, ki teče od vročitve odločbe, ne glede na to, kako je neko pravno sredstvo opredeljeno v pravnem redu posamezne države. Glej Galič, Postopek priznanja ..., prav tam.

¹¹ Galič, Postopek priznanja ..., str. 72, opozarja, da je v Prilogi IV za Slovenijo navedeno zgolj to, da gre »pravno sredstvo« na Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Kot argument za stališče, da je to pritožba, je mogoče navesti, da gre za pravno sredstvo zoper prvostopenjsko odločbo in da je tudi v postopku po ZMZPP pravno sredstvo zoper sklep okrožnega sodišča pritožba na Vrhovno sodišče.

razveljavitev zakonske zveze (zakonski spori) ter na podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti. V drugem odstavku 1. člena uredba podrobneje opredeljuje spore v zvezi s starševsko odgovornostjo. To so zlasti zadeve, ki se nanašajo na pravico do varstva in vzgoje otroka ter pravico do stikov z otrokom; skrbništvo, rejništvo in podobne institute; določitev in naloge katerekoli osebe ali telesa, ki so dolžni skrbeti za otrokovo osebnost ali premoženje, za zastopanje ali pomoč otroku; namestitev otroka v rejniško družino ali v oskrbo zavoda ter na ukrepe za zaščito otroka v zvezi z upravljanjem, ohranjanjem njegovega premoženja ali razpolaganjem z njim. Po tretjem odstavku 1. člena pa se uredba ne uporablja za ugotavljanje ali izpodbijanje očetovstva ali materinstva; za posvojitve, za odločanje o primku in imenu otroka; za pravila o polnoletnosti; za preživninske obveznosti; dedovanje ter za ukrepe, ki so posledica kaznivih dejanj, ki so jih storili otroci. Tudi Uredba Bruselj IIa se praviloma uporablja za postopke, ki so bili začeti po njeni uveljavitvi (64. člen). Sodne odločbe, izdane po uveljavitvi te uredbe v postopkih, začelih pred njeno uveljavitvijo, vendar v času veljavnosti Uredbe št. 1347/2000, se priznajo pod pogojem, da je pristojnost sodišča temeljila na pravilih, skladnih z eno od teh dveh uredb, ali na tedaj veljavni konvenciji med državo izvora in zaproseno državo. Sodne odločbe, izdane pred uveljavitvijo te uredbe v postopkih, začelih po uveljavitvi Uredbe št. 1347/2000, se priznajo pod pogojem, da se nanašajo na razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze ali na starševsko odgovornost za otroke, o kateri je bilo odločeno v okviru teh zakonskih sporov. Za sodne odločbe, izdane v postopkih, začelih pred uveljavitvijo Uredbe št. 1347/2000, pa mora biti izpolnjen še nadaljnji pogoj – pristojnost sodišča države izvora mora temeljiti na pravilih, skladnih z eno od teh dveh uredb, ali na tedaj veljavni konvenciji med državo izvora in zaproseno državo. Pod enakimi pogoji kot sodne odločbe se priznajo in razglasijo za izvršljive tudi javne listine, ki so bile izdane v eni od držav članic in so v tej državi izvršljive, ter dogovori, ki so izvršljivi v državi članici, v kateri so bili sklenjeni (46. člen).

Uredba Bruselj IIa nadomešča konvencije, sklenjene med dvema ali več državami članicami, kolikor se nanašajo na zadeve, ki jih ureja ta uredba, v vseh prihodnjih mednarodnih sporazumih, ki bi jih med seboj sklepale države članice v teh zadevah, pa morajo biti pravila o pristojnosti usklajena s to uredbo (59. člen). Poleg tega Uredba Bruselj IIa med državami članicami nadomešča tudi nekatere večstranske konvencije: Haaško konvencijo z dne 5. oktobra 1961 o pristojnosti in pravu, ki se uporablja, v zvezi z zaščito mladoletnih oseb; Luxembourško konvencijo z dne 8. septembra 1967 o priznavanju odločb o veljavnosti zakonskih zvez; Haaško konvencijo z dne 1. junija 1970 o priznavanju razvez in prenehanju življenjskih skupnosti; Evropsko konvencijo z dne 20. maja 1980 o priznavanju in izvršitvi odločb o skrbništvu nad otroki in ponovnem vzpostavljanju skrbništva nad otroki ter Haaško konvencijo z dne 25. oktobra 1980 o civilnopравnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (60. člen). Posebej pa Uredba Bruselj IIa ureja razmerje do Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporabi, priznavanju, izvršitvi in sodelovanju na področju starševske odgovornosti

in ukrepov za zaščito otrok (61. člen). Glede te konvencije se uredba uporablja, če ima otrok običajno prebivališče na območju države članice, če gre za priznanje in izvršitev odločbe države članice v drugi državi članici, pa tudi v primeru, ko ima otrok prebivališče v tretji državi, ki je članica konvencije.

Tudi po Uredbi Bruselj IIa (21. člen) velja sistem *ipso iure* priznanja odločb, izdanih v eni državi članici, v drugih državah članicah. To še posebej velja za vpis spremembe osebne statusa v uradne evidence na podlagi odločbe o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze, izdane v drugi državi članici, proti kateri po pravu te države ni mogoče vložiti nadaljnega pravnega sredstva. Ne glede na to lahko »vsaka zainteresirana stranka« zahteva, naj sodišče o priznanju take odločbe odloči kot o glavnem vprašanju, sodišče, pred katerim teče postopek, v katerem je odločitev odvisna od odločitve o priznanju, pa lahko o tem odloči kot o predhodnem vprašanju. Sodna odločba o izvrševanju starševske odgovornosti, izdana v eni državi članici, se lahko izvrši v drugi državi članici, če je v državi izvora postala izvršljiva in je bila vročena, praviloma šele, ko je na zahtevo katerekoli od zainteresiranih strank razglašena za izvršljivo v tej državi (28. člen).

Uredba Bruselj IIa določa razloge za nepriznanje tuje sodne odločbe posebej za odločbe, izdane v zakonskih sporih (22. člen), in posebej za odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo (23. člen) na smiselno enak način kot Uredba Bruselj I. V obeh primerih je razlog za zavrnitev priznanja nasprotje z javnim redom. V zakonskih sporih sta razlog za zavrnitev priznanja tudi nezdružljivost s sodno odločbo, izdano v državi priznanja, ter nezdružljivost s prej izdano sodno odločbo v drugi državi, ki izpolnjuje pogoje za priznanje v državi priznanja. Poleg tega se priznanje zavrne tudi, če nasprotni stranki, ki se ni spustila v spor, ni bila dana možnost sodelovanja v postopku, razen če se ta oseba s sodno odločbo strinja. V sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo sta razlog za zavrnitev priznanja nezdružljivost s poznejšo sodno odločbo, izdano v državi priznanja, ter nezdružljivost s poznejšo sodno odločbo, izdano v drugi državi članici ali državi nečlanici, kjer ima otrok običajno prebivališče, pod pogojem, da izpolnjuje pogoje za priznanje. Priznanje se zavrne tudi, če – razen v nujnih primerih – možnost izjave ni bila dana otroku, ter na zahtevo osebe, ki zatrjuje, da sodna odločba posega v njeno starševsko odgovornost, če je bila izdana, ne da bi bila tej osebi dana možnost zaslišanja. Razlog za zavrnitev priznanja odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo je tudi nespoštovanje postopka o namestitvi otroka v drugo državo članico, ki ga uredba določa v 56. členu. Uredba Bruselj IIa v 24. členu izrecno prepoveduje preverjanje pristojnosti sodišča države izvora (tudi v okviru preizkusa nasprotja z javnim redom), v 26. členu pa kakršenkoli vsebinski preizkus tuje sodne odločbe. Poleg tega priznanja ni mogoče zavrniti zato, ker zakonodajca države članice, v kateri se priznanje zahteva, na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja ne dovoljuje razveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze (25. člen). Tudi po Uredbi Bruselj IIa pravnomočnost ni pogoj za priznanje oziroma izvršitev, sodišče pa lahko v primeru, ko

je v državi izvora proti sodni odločbi vloženo »redno pravno sredstvo«, postopek priznanja oziroma razglasitve izvršljivosti prekine (35. člen).

Zahtevo za razglasitev izvršljivosti tuje sodne odločbe je treba vložiti pri sodišču s seznama, ki ga predložijo države članice (v Republiki Sloveniji je to okrožno sodišče), krajevna pristojnost pa se praviloma določi po prebivališču osebe, proti kateri se zahteva izvršitev (29. člen). Vlagatelj zahteve za priznanje oziroma za razglasitev izvršljivosti mora zahtevi priložiti sodno odločbo, če gre za zamudno sodbo, pa še izvornik ali overjen prepis listine, ki potrjuje, da je bilo nasprotni stranki vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje, ali katerokoli listino, ki dokazuje, da se nasprotna stranka s sodno odločbo strinja (37. člen). Poleg tega mora priložiti potrdilo, iz katerega so razvidni nekateri formalni podatki za odločitev (39. člen). Obrazec potrdila za zakonske spore vsebuje Priloga I, za spore o starševski odgovornosti pa Priloga II. Tudi po Uredbi Bruselj IIa predložitev tega potrdila ni nujna, saj lahko sodišče sprejme tudi drugo enakovredno listino, če razpolaga z zadostnimi podatki, pa lahko stranko celo oprostí predložitve (prvi odstavek 38. člena). Listine se lahko predložijo v originalu, v overjenem prevodu pa jih je treba predložiti le na zahtevo pristojnega sodišča oziroma drugega pristojnega organa (drugi odstavek 38. člena).

Sodišče odloči o zahtevi takoj, ne da bi imela nasprotna stranka možnost, da se izjavi. Zahtevo lahko zavrne samo iz razlogov, določenih z uredbo, pod nobenim pogojem pa ni dopusten vsebinski preizkus tuje sodne odločbe (31. člen). Proti odločbi imata obe stranki pravno sredstvo (v Republiki Sloveniji je to ugovor), o katerem odloča sodišče v kontradiktornem postopku (33. člen). Proti odločitvi o tem pravnem sredstvu je v 34. členu predvideno še eno pravno sredstvo – v Republiki Sloveniji je to pritožba na Vrhovno sodišče.

Poseben postopek predvideva uredba za izvršitev nekaterih sodnih odločb o pravici do stikov (41. člen) in nekaterih sodnih odločb o vrnitvi otroka (42. člen). Te odločbe se lahko priznajo in izvršijo v drugih državah članicah, ne da bi imela nasprotna stranka možnost nasprotovati izvršitvi, če so postale izvršljive v državi izvora, na podlagi potrdila, ki ga izda sodnik v državi izvora. Potrdilo, da je sodna odločba izvršljiva, lahko izda sodišče države izvora ne glede na možnost pravnega sredstva celo, če nacionalno pravo te države ne predvideva neposredne izvršljivosti. Potrdilo o pravici do stikov izda sodnik na standardnem obrazcu, določenem v Prilogi II, pod naslednjimi pogoji: (a) da je bilo v primeru, ko je bila izdana zamudna sodna odločba, nasprotni stranki omogočeno sodelovanje v postopku, razen če je bilo ugotovljeno, da se ta stranka nedvoumno strinja s sodno odločbo; (b) da so vse zadevne stranke imele možnost biti zaslišane in (c) da je bila otroku dana možnost biti zaslišan, razen če se je smatralo, da zaslišanje ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti.

Kadar pravica do stikov z otrokom v trenutku izdaje sodne odločbe vključuje čezmejni element, se potrdilo izda po uradni dolžnosti, ko postane sodna odločba izvršljiva, četudi le začasno. Če se čezmejni element pojavi naknadno, se izda potrdilo na zahtevo ene od strank.

Potrdilo o vrnitvi otrok pa izda sodnik države izvora pod naslednjimi pogoji: (a) da je bila otroku dana možnost biti zaslišan, razen če se je smatralo, da zaslišanje ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti; (b) da so stranke imele možnost biti zaslišane in (c) da je sodišče pri izdaji sodne odločbe upoštevalo razloge in dokaze, na podlagi katerih se izda odredba v skladu s 13. členom Haaške konvencije iz leta 1980. Če sodišče ali drug organ sprejme ukrepe za zagotovitev zaščite otroka po njegovi vrnitvi v državo običajnega prebivališča, vsebuje potrdilo podrobne podatke o takšnih ukrepih. To potrdilo izda sodnik države izvora po lastni presoji na standardnem obrazcu iz Priloge IV. Sodnik države izvora izda potrdilo v jeziku, v katerem je sestavljena sodna odločba. Stranka, ki zahteva izvršitev sodne odločbe, mora predložiti sodno odločbo in potrdilo iz 41. ali 42. člena. Potrdilu o pravici do stikov mora biti priložen overjen prevod 12. točke, ki se nanaša na dogovore o izvrševanju pravice do stikov, potrdilo o vrnitvi otroka pa prevod 14. točke, ki se nanaša na dogovore za izvrševanje ukrepov za zagotovitev otrokove vrnitve (45. člen). Proti potrdilu, izdanemu na podlagi 41. ali 42. člena uredbe, ni nobenega pravnega sredstva (drugi odstavek 43. člena).

Postopek izvršitve odločbe se v vseh primerih (tako v primeru, ko je potrebna razglasitev izvršljivosti, kot v primeru, ko zadošča potrdilo, izdano na podlagi 41. ali 42. člena) izvede po pravu države, v kateri se zahteva izvršba, pod enakimi pogoji kot domače sodne odločbe. Sodna odločba, za katero je bilo izdano potrdilo na podlagi 41. ali 42. člena, pa se ne more izvršiti, zlasti če je nezdružljiva s poznejšo izvršljivo sodno odločbo v tej državi (47. člen).

5. Izvršitev »nespornih zahtevkov«

Uredba št. 805/2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov (Uredba o EIN) v 1. členu določa, da je njen namen z določitvijo minimalnih standardov omogočiti prosti pretok sodb, sodnih poravnav in javnih listin po vseh državah članicah brez vsakršnih vmesnih postopkov, ki bi jih bilo treba opraviti v državi članici izvršbe pred priznanjem in izvršitvijo. Uredba velja za države članice EU, razen Danske. Uporablja se za sodne odločbe, izdane po začetku njene veljavnosti, za sodne poravnave, sklenjene ali potrjene po začetku njene veljavnosti, ter za listine, uradno sestavljene ali overjene kot javne listine po začetku njene veljavnosti (26. člen).

Uredba o EIN se nanaša na isto področje kot Uredba Bruselj I (2. člen),¹² uporablja pa se za sodne odločbe, sodne poravnave in javne listine o tako imenovanih nespornih zahtevkih. Po drugem odstavku 3. člena se šteje zahtevke za nespornega, če:

¹² Uporablja se v civilnih in gospodarskih zadevah, razen za osebna stanja fizičnih oseb, za premoženjska razmerja med zakonci, za oporoke in dedovanje, za insolvenčne postopke, za socialno varnost in za arbitražo. Uredba ne velja za davčne, carinske in upravne zadeve ter za odgovornost države v zvezi z izvajanjem državne oblasti (*acta iure imperii*).

- se je dolžnik izrecno strinjal z njim s pripoznanjem ali s poravnavo, ki jo je potrdilo sodišče ali je bila sklenjena pred sodiščem med postopkom; ali
- mu dolžnik med sodnim postopkom ni nikoli ugovarjal skladno z ustreznimi postopkovnimi pravili na podlagi zakonodaje države članice izvora; ali
- dolžnik ni bil navzoč ali zastopan na obravnavi sodišča glede navedenega zahtevka po tem, ko je na začetku ugovarjal zahtevku med sodnim postopkom, če tako ravnanje pomeni tiho pripoznanje zahtevka ali dejstev, ki jih je navedel upnik v skladu z zakonodajo države članice izvora; ali
- se je dolžnik izrecno strinjal z njim v javni listini.

Izvršilni naslovi, ki so v skladu s to uredbo potrjeni kot »evropski nalog za izvršbo« (pravilno: evropski izvršilni naslov, v nadaljevanju EIN), so neposredno izvršljivi, ne da bi bila potrebna razglasitev izvršljivosti, proti njenemu priznanju pa tudi ni mogoč ugovor. Potrdilo izda na predpisanem obrazcu sodišče ali drug pristojen organ države članice, iz katere izvira izvršilni naslov. Pogoje za potrditev sodne odločbe določa uredba v prvem odstavku 6. člena, smiselno enaki pogoji pa veljajo tudi za potrditev sodnih poravnav (24. člen) in javnih listin (25. člen). Sodba se lahko potrdi kot EIN, če je izvršljiva v državi članici izvora in če ni v nasprotju s pravili o izključni pristojnosti ali s pravili o pristojnosti za spore iz zavarovalnih razmerij, določenimi v Uredbi Bruselj I. Če gre za sodbo, izdano zaradi neaktivnosti toženca, morajo biti izpolnjeni še minimalni standardi, ki jih uredba določa glede vročanja, glede seznanjanja dolžnika s postopkovnimi koraki, ki so potrebni za ugovarjanje zahtevku, in glede pravnih sredstev v 12. do 19. členu.¹³ Če je dolžnik potrošnik, pa mora biti odločba izdana v državi članici njegovega stalnega prebivališča. Proti izdaji potrdila o EIN ni pritožbe, sodišče izvora pa na zahtevo potrdilo popravi, kadar je zaradi vsebinske napake neskladje med sodbo in potrdilom, ali umakne, kadar je bilo očitno napačno odobreno glede na pravila, določena v tej uredbi (10. člen). Če pa se po izdaji potrdila zgodi, da sodba, ki je bila potrjena kot EIN, ni več izvršljiva ali da je njena izvršljivost odložena ali omejena, izda sodišče izvora na zahtevo dolžnika o tem potrdilo na predpisanem obrazcu (drugi odstavek 6. člena).

Po 20. členu Uredbe o EIN velja za postopek izvršbe (ob upoštevanju specialnih pravil, določenih z uredbo) pravo države izvršbe, ki mora sodbo izvršiti pod enakimi pogoji kot domače sodne odločbe. Upnik, ki predlaga izvršbo, mora predložiti izvod sodbe in izvod potrdila o evropskem nalogu za izvršbo, ki izpolnjujeta pogoje, potrebne za dokaz njune pristnosti, po potrebi pa tudi overjen prevod EIN. Iz razloga, da je sodba, potrjena kot EIN, nezdružljiva s prejšnjo sodbo, izdano v katerikoli državi članici ali tretji državi, pa se lahko po 21. členu izvršba na zahtevo dolžnika zavrne, če je prejšnja sodba temeljila na istem dejanskem stanju

¹³ Več o pogojih za izdajo potrdila o EIN glej Galič, Evropski izvršilni naslov, str. 17 do 40, in Ekart, Rijavec, str. 165 do 214.

in je bila izdana med istimi strankami v državi izvršbe ali izpolnjuje pogoje, potrebne za priznanje v tej državi, nezdružljivosti pa ni bilo mogoče upoštevati kot ugovor v državi izvora. V nobenem primeru pa v postopku izvršbe ni dopusten vsebinski preizkus EIN.

6. Izvršitev evropskega plačilnega naloga in odločb, izdanih v evropskem postopku v sporih majhne vrednosti

6.1. Splošno

Z dvema uredbama – Uredbo št. 1896/2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog (Uredba o EPN ali UEPN) in Uredbo št. 861/2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti (Uredba o SMV ali USMV) – je bil storjen nov korak naprej v prizadevanju za poenotenje civilnih sodnih postopkov v državah članicah in za uresničitev načela o prostem pretoku sodnih odločb. Uredbi določata enotna, »evropska« pravila postopka, ki se uporabljajo v vseh državah članicah, hkrati pa (podobno kot Uredba o EIN) odpravljata potrebo po postopku eksekviture v državi, v kateri se zahteva izvršba. Obe uredbi se uporabljata samo v čezmejnih sporih, to je v sporih, v katerih ima vsaj ena stranka prebivališče v drugi državi članici (3. člen UEPN in USMV), njuna uporaba pa je fakultativna, tako da lahko tožnik še vedno izbere nacionalni postopek v posamezni državi (1. člen UEPN in USMV). Tako kot Uredba Bruselj I se uporabljata v civilnih in gospodarskih zadevah. Poleg zadev, ki so izključene z Uredbo Bruselj I, so z Uredbo o EPN izključeni še zahtevki, ki izvirajo iz nepogodbenih obveznosti, razen če so bili predmet dogovora med strankama in je prišlo do pripoznave dolga ali če se nanašajo na zneskom določene dolgove, ki izvirajo iz skupnega premoženja (točka a drugega odstavka 2. člena UEPN), z Uredbo o SMV pa zadeve, povezane z delovnim pravom, z najemom in zakupom nepremičnin, razen tožb z denarnimi zahtevki, ter s kršitvami zasebnosti in osebnostnih pravic, vključno z obrekovanjem (točke f, g in h drugega odstavka 2. člena USMV).

6.2. Izvršitev evropskih plačilnih nalogov

Po Uredbi o EPN razglasi sodišče plačilni nalog, izdan v skladu s to uredbo, za izvršljivega z uporabo standardnega obrazca, določenega v Prilogi VII, ko poteče rok za vložitev ugovora ob zagotovitvi primernege časa za njegovo dospelje (18. člen UEPN). Proti razglasitvi izvršljivosti uredba ne predvideva pravnega sredstva, vendar v 20. členu ureja možnost ponovne preučitve plačilnega naloga pred pristojnim sodiščem države članice izvora. Tožena stranka lahko po izteku roka za ugovor vloži zahtevo za ponovno preučitev, če je bila opravljena nadomestna vročitev na enega od načinov iz 14. člena UEPN in če vročitev brez njene krivde ni bila opravljena pravočasno, da bi lahko pripravila obrambo, ter tudi v primeru, da ni mogla ugovarjati

zahtevku zaradi višje sile ali izrednih okoliščin, ki so nastopile brez njene krivde (prvi odstavek 20. člena). Poleg tega lahko tožena stranka zahteva ponovno preučitev evropskega plačilnega naloga, če je bil očitno napačno izdan, ali zaradi drugih izjemnih okoliščin (drugi odstavek 20. člena). Tožena stranka mora to zahtevo vložiti brez odlašanja.¹⁴ Če sodišče ugotovi, da je zahteva za ponovno preučitev utemeljena, je evropski plačilni nalog ničn, sicer pa ostane v veljavi.

Evropski plačilni nalog, ki je postal izvršljiv v državi izvora, se prizna in izvrši v drugih državah članicah, ne da bi bila potrebna razglasitev izvršljivosti, proti priznanju pa tudi ni mogoč ugovor (19. člen UEPN). Izvršba se (ob upoštevanju specialnih pravil, določenih z UEPN) opravi po pravu države izvršbe pod enakimi pogoji kot izvršitev izvršljive odločbe, izdane v tej državi (prvi odstavek 21. člena ZENP). Po drugem odstavku 21. člena ZENP mora predlagatelj izvršbe predložiti kopijo evropskega plačilnega naloga (kakor ga je razglasilo za izvršljivega sodišče izvora), ki izpolnjuje potrebne pogoje za ugotovitev njegove pristnosti, in po potrebi njegov overjen prevod. V 22. členu določa Uredba o EPN razloge za zavrnitev izvršbe v državi izvršbe. Sodišče na predlog tožene stranke izvršbo zavrne, če je evropski plačilni nalog nezdržljiv s prej izdano odločbo ali nalogom, izdanim v katerikoli državi članici ali tretji državi, ki v državi izvršbe izpolnjuje pogoje za priznanje, pod pogojem, da temelji na istem dejanskem stanju in je bil izdan med istimi strankami in da nezdržljivosti ni bilo mogoče ugovarjati v sodnem postopku v državi članici izvora. Poleg tega sodišče zavrne predlog za izvršbo tudi, če je tožena stranka tožeči stranki plačala znesek, določen v evropskem plačilnem nalogu, pod nobenim pogojem pa ni dovoljen vsebinski preizkus evropskega plačilnega naloga. Iz tega izhaja, da je z ugovorom mogoče uveljavljati samo plačilo, izvršeno po izdaji evropskega plačilnega naloga, ker bi upoštevanje ugovora plačila, ki naj bi bilo izvršeno pred njegovo izdajo, glede na pravila o časovnih mejah pravnomočnosti pomenilo poseg v njegovo vsebino.¹⁵ Če je tožena stranka v državi izvora vložila predlog za ponovno proučitev evropskega plačilnega naloga, pa lahko sodišče države izvršbe na njen predlog izvršbo omeji na zavarovalne ukrepe ali kot pogoj za nadaljevanje izvršbe zahteva varščino, v izjemnih primerih pa lahko izvršbo tudi prekine (23. člen).

6.3. Izvršitev odločb, izdanih v sporih majhne vrednosti¹⁶

Sodbe, izdane po »evropskih« pravilih postopka v sporih majhne vrednosti, določenih z Uredbo o SMV, so izvršljive ne glede na to, ali jih je še mogoče izpodbijati s pravnimi sredstvi, in to tako v državi izvora kot v drugih državah članicah (15. člen USMV). To pomeni, da nobeno

¹⁴ Galič, *Evropski plačilni nalog ...*, str. 294, meni, da bi bilo v Sloveniji ustrezno pravno sredstvo vrnitev v prejšnje stanje. To nedvomno velja za uveljavljanje razlogov iz prvega odstavka 20. člena UEPN, za uveljavljanje razlogov iz drugega odstavka pa bi bila primernejša obnova postopka (tako Ekart, Rijavec, str. 291).

¹⁵ Tako tudi Galič, *Evropski plačilni nalog ...*, str. 297.

¹⁶ Po 2. členu USMV so to spori, na katere se nanaša ta uredba, v katerih vrednost zahtevka ne presega 2000 evrov.

pravno sredstvo nima suspenzivnega učinka. Sodba, izdana v eni državi članici, se prizna in izvrši v drugih državah članicah brez vsakršne možnosti nasprotovanja njenemu priznanju (20. člen USMV). Izvršba se (ob upoštevanju specialnih pravil, določenih z USMV) opravi po pravu države izvršbe pod enakimi pogoji kot izvršitev izvršljive odločbe, izdane v tej državi (drugi odstavek 21. člena USMV). Stranka, ki zahteva izvršbo, mora predložiti kopijo sodbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za dokaz njene pristnosti, in kopijo potrdila, ki ga izda sodišče države izvora na predpisanem obrazcu (Priloga IV), kadar je treba, pa še kopijo njegovega overjenega prevoda (drugi odstavek 21. člena USMV). Tudi po Uredbi o SPM lahko dolжник v državi izvršbe predlaga odklonitev izvršbe iz enakih razlogov kot po Uredbi o EPN (22. člen USMV), prekinitve ali omejitve izvršbe pa lahko predlaga, če vložijo pravno sredstvo zoper sodbo, izdano v evropskem postopku v sporih majhne vrednosti, ali če je vložitev takega pravnega sredstva še vedno mogoča, ter tudi v primeru, ko vložijo zahtevo za preizkus sodbe, predvideno v 18. členu, zaradi kršitve minimalnih standardov postopka (23. člen).

7. Izvršba prežिवninskih obveznosti

Uredba št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah se nanaša na preživninske obveznosti, ki izhajajo iz družinskih razmerij, starševstva, zakonske zveze ali svaštva (1. člen). Po določbi 76. člena pa se ta uredba (razen drugega odstavka 2. člena, tretjega odstavka 47. člena ter 71., 72. in 73. člena, ki se uporabljajo od 18. septembra 2010) še ne uporablja. Uporabljala naj bi se od 18. junija 2011, pod pogojem, da se bo v Skupnosti do takrat začel uporabljati Haaški protokol o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti, iz leta 2007 (v nadaljevanju Haaški protokol). Če ta pogoj ne bo izpolnjen, se bo uporabljala od dne, ko se bo začel uporabljati ta protokol.

Uredba vsebuje posebne določbe za priznanje in izvršitev sodnih odločb, izdanih v državah članicah, ki jih zavezuje Haaški protokol (17. do 22. člen), ter za sodne odločbe, izdane v državah članicah, ki jih Haaški protokol ne zavezuje (23. do 38. člen).

Sodne odločbe, izdane v državah članicah, ki jih zavezuje Haaški protokol, se priznajo v drugih državah članicah, ne da bi bilo treba začeti poseben postopek, proti njihovemu priznanju pa ni mogoče ugovarjati. Te odločbe so neposredno izvršljive, ne da bi jih bilo treba razglasiti za izvršljive v posebnem postopku. Uredba pa v 19. členu predvideva posebno (dodatno?) pravno sredstvo, ki naj bi ga imela na voljo tožena stranka, ki se v državi izvora odločbe ni spustila v spor. Pred pristojnim sodiščem te države lahko zahteva ponovno preučitev zadeve, če ji ni bila pravočasno vročena listina o začetku postopka ali če ni mogla ugovarjati preživninskemu zahtevku zaradi višje sile ali zaradi okoliščin, ki so nastopile brez njene krivde, razen če ni izpodbijala sodne odločbe, čeprav je imela to možnost. Skrajni rok za vložitev te zahteve je

45 dni, teči pa začne od dneva, ko je bila tožena stranka dejansko seznanjena z vsebino sodne odločbe in je bila sposobna ukrepati, vendar najpozneje od dneva prvega izvršilnega ukrepa. Če sodišče zahteva za ponovno preučitev ugotovi, je sodna odločba »nična in neveljavna«. Vendar upravičenec ne izgubi pravic, ki izhajajo iz prekinitve prekluzivnih ali zastaralnih rokov, ali pravice, da za nazaj zahteva preživnino, pridobljeno v prejšnjem postopku.

Vlagatelj zahteve za izvršitev mora v državi, v kateri zahteva izvršitev, predložiti izvod sodne odločbe, izvleček sodne odločbe, ki ga izda pristojni organ države izvora odločbe na predpisanem obrazcu (Priloga I), in po potrebi listino o stanju zakasnelih plačil z navedbo datuma izračuna. Prevod odločbe se sme zahtevati samo, če nasprotna stranka nasprotuje izvršitvi (20. člen). Izvršitev se na zahtevo zavezanca delno ali v celoti zavrne, če je pravica izvršitve odločbe sodišča izvora zastarala, bodisi po pravu države članice izvora bodisi po pravu države članice izvršitve, glede na to, katero od njiju določa daljši rok za zastaranje, ali če je odločba nezdržljiva z odločbo, izdano v državi članici izvršitve, ali z odločbo, izdano v drugi državi članici ali tretji državi, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za priznanje v državi članici izvršitve. Postopek izvršitve se na zahtevo zavezanca prekine, če se izvršljivost te odločbe začasno razveljavi v državi članici izvora (21. člen).

Za sodne odločbe, izdane v državah članicah, ki jih Haaški protokol ne bo zavezoval, bo veljala podobna ureditev priznanja in izvršitve kot po Uredbi Bruselj I. V 39. do 43. členu pa vsebuje uredba nekaj skupnih določb. Po 39. členu lahko sodišče države izvora sodno odločbo razglasi za začasno izvršljivo ne glede na morebitna pravna sredstva, čeprav nacionalno pravo te države tega ne predvideva. Sodne odločbe, izdane v drugi državi članici, ni v nobenem primeru dovoljeno preverjati po vsebini (42. člen). Sodna odločba, izdana v eni državi članici, se v drugi državi članici izvrši pod enakimi pogoji kot domače sodne odločbe, za postopek izvršitve pa se ob upoštevanju te uredbe uporablja pravo države izvršitve (41. člen).

8. Predlog sprememb Uredbe Bruselj I

Evropska komisija je konec lanskega leta objavila predlog sprememb Uredbe Bruselj I. Spremenjena uredba naj bi se uporabljala samo za postopke, ki se bodo začeli po dnevu, ko se bo začela uporabljati, in za listine, ki bodo izdane po dnevu začetka njene uporabe (novi 77. člen). Področje uporabe uredbe bi večinoma ostalo nespremenjeno (2. člen),¹⁷ prav tako bi ostalo nespremenjeno razmerje do drugih uredb, ki urejajo pristojnost ter priznanje in izvršitev sodnih odločb na posebnih področjih (novi 78. člen).

¹⁷ Sprememba je predvidena glede arbitraže – po novem naj bi sodišča držav članic upoštevala postopek, ki teče pred arbitražo o veljavnosti arbitražnega dogovora (29. člen), upoštevanje litispence pa bi se razširilo na primere, ko teče postopek o istem predmetu pred sodiščem tretje države (34. člen) ali pred arbitražo (33. člen).

Ena od najpomembnejših predlaganih sprememb se nanaša na odpravo postopka eksekvatur za večino sodnih odločb, izdanih v državah članicah, v drugih državah članicah. Postopek razglasitve izvršljivosti bo po novem še vedno veljal za sodne odločbe, ki se nanašajo na neposlovno odškodninsko odgovornost zaradi kršitve zasebnosti in osebnostnih pravic, vključno s kršitvami časti in dobrega imena, ter za sodne odločbe, izdane na podlagi tako imenovanih skupinskih tožb (novi 37. člen). Za druge sodne odločbe, na katere se nanaša ta uredba, bo za dovolitev izvršbe zadostovalo potrdilo o izvršljivosti, ki ga bo na predpisanem obrazcu izdalo sodišče države izvora (novi 42. člen). Dolžnik bo imel na voljo tri pravna sredstva, s katerimi bo lahko nasprotoval izvršbi: eno v državi izvora in dve v državi izvršitve odločbe. V državi izvora bo lahko toženec, ki se ni spustil v spor, najpozneje v 45 dneh, odkar je bil seznanjen z vsebino sodbe, zahteval njen preizkus, če mu ni bilo pravočasno vročeno pisanje o začetku postopka, tako da bi lahko pripravil obrambo, ali če ni mogel ugovarjati zahtevku zaradi višje sile ali izrednih okoliščin, ki so nastopile brez njegove krivde (45. člen). V državi izvršbe pa bo lahko nasprotoval izvršitvi sodne odločbe, izdane v drugi državi članici, zaradi nezdržljivosti z domačo sodno odločbo, izdano v istem zahtevku med istima strankama, ali zaradi nezdržljivosti s tujo sodno odločbo, ki v državi izvršitve izpolnjuje pogoje za priznanje (novi 44. člen). Poleg tega bo lahko toženec po novem nasprotoval izvršbi tudi, če bi bilo priznanje oziroma izvršitev tuje sodne odločbe v nasprotju s temeljnimi načeli poštenega sojenja (novi 46. člen). V primerjavi z odločbami, za katere bo še vedno potreben postopek razglasitve izvršljivosti, bo tako odpadel preizkus pristojnosti, ki je že zdaj omejen na izključne pristojnosti, preizkus skladnosti z javnim redom države priznanja oziroma izvršitve pa bo omejen na preizkus skladnosti s tako imenovanim procesnim javnim redom.¹⁸

9. Sklep

Za priznanje in izvršitev sodnih odločb, ki izvirajo iz velikega števila držav, s katerimi imamo intenziven pravni promet, veljajo poenotena pravila »evropskega prava«, s širitvijo EU na države, ki so nastale na območju nekdanje Jugoslavije, pa se bo število teh držav še povečalo. Ureditve priznanja in izvršitve tujih sodnih odločb po ZMZPP je tako omejena na sodbe iz držav, ki (še) niso članice EU. Bistvena razlika med ureditvama je, da odločbe, izdane v državah članicah, učinkujejo *ipso iure*, medtem ko so odločbe, ki izvirajo iz drugih držav, v učinkih izenačene z domačimi sodnimi odločbami le, če so predhodno priznane v posebnem delibacijskem postopku.¹⁹ Ta zahteva je nekoliko omiljena s tem, da lahko vsako sodišče o

¹⁸ Glej tudi Kramberger Škerl, Predlog sprememb ..., str. 17; več o pojmu procesnega javnega reda pa Kramberger, Javni red ..., str. 253 do 275, in Kramberger Škerl, Evropeizacija ..., zlasti str. 361 do 363.

¹⁹ Podrobneje o razlikah med ureditvijo v Bruseljski uredbi I in ZMZPP glej Galič, Postopek priznanja ..., str. 81 do 86.

priznanju odloča kot o predhodnem vprašanju. Po ZMZPP velja to tudi za izvršilno sodišče, po Uredbi Bruselj I in Uredbi Bruselj IIa (razen odločb o stikih in o vrnitvi otroka) pa je pogoj za izvršitev sodne odločbe v drugi državi članici razglasitev njene izvršljivosti v tej državi. Ureditev, po kateri se najprej v posebnem postopku odloča o tem, ali tuja sodna odločba izpolnjuje pogoje za priznanje oziroma ali se ji lahko podeli izvršljivost, nato pa se na njeni podlagi izvede izvršilni postopek, ima to prednost, da se izvršilnemu sodišču ni treba ukvarjati s pogosto zapletenimi vprašanji, ali so izpolnjeni pogoji za priznanje oziroma izvršitev.²⁰ V tem primeru je mogoče postopek dovolitve in oprave izvršbe izpeljati po enakih pravilih kot na podlagi domačih izvršilnih naslovov, dolžnik pa lahko v tem postopku uveljavlja morebitne ugovore pod enakimi pogoji kot zoper domače izvršilne naslove.²¹

V zadnjih letih pa je razvoj v EU usmerjen k odpravi razglasitve izvršljivosti tuje sodne odločbe v državi izvršitve, tako da se sodna odločba, izdana v eni od držav članic, izvrši v drugih državah članicah na podlagi potrdila, ki ga na predpisanem obrazcu izda sodišče države izvora (Uredba Bruselj IIa za odločbe o stikih in o vrnitvi otroka, Uredba o EIN, Uredba o EPN, Uredba o SMV, Uredba o izvršitvi preživninskih obveznosti in predlog sprememb Uredbe Bruselj I). Vprašanje, ali sodna odločba izpolnjuje pogoje za izvršitev v drugih državah članicah, naj bi se tako praviloma razčistilo že v državi izvora. Posamezne uredbe določajo »minimalne standarde« postopka (Uredba o EIN) oziroma urejajo »evropski« postopek za izdajo sodne odločbe, da je ta neposredno izvršljiva v drugih državah članicah (Uredba o EPN in Uredba o SMV), vendar postopka ne urejajo celovito, kar povzroča nekaj nejasnosti o razmerju med domačim pravom in navedenimi uredbami.²² Podobno je glede postopka izvršbe, ko uredbe glede vprašanj, ki z uredbo niso izrecno urejena, napotujejo na pravni red države, v kateri se zahteva izvršba. Problem je zlasti v zvezi z določbami, ki dolžniku dopuščajo, da pod določenimi pogoji zahteva, da sodišče države, v kateri se zahteva izvršba, odkloni izvršitev kljub potrdilu o njeni izvršljivosti, izdanemu v državi izvora. Poleg tega je po nekaterih uredbah mogoče zahtevati odklonitev izvršitve tudi iz razlogov, ki se (vsaj delno) pokrivajo z razlogi, ki so v ZIZ predvideni kot razlogi za vložitev ugovora (po Uredbi o EPN plačilo obveznosti, po Uredbi o preživninah pa zastaranje obveznosti), po predlogu spremembe Uredbe Bruselj I pa bo lahko toženec nasprotoval izvršbi tudi, če bi bilo priznanje oziroma izvršitev tuje sodne odločbe v nasprotju s temeljnimi načeli poštenega sojenja. Postavlja se vprašanje, kako te določbe vklopiti v naš pravni red in povezati z instituti našega izvršilnega prava. Do-

²⁰ Galič, Postopek priznanja ..., str. 86, se zato zavzema za spremembo ZMZPP, po kateri bi bilo treba tudi za izvršitev sodnih odločb iz tretjih držav predhodno izvesti postopek razglasitve izvršljivosti.

²¹ Tako tudi Galič, Postopek priznanja ..., str. 76.

²² O razlikah med postopkom za izdajo evropskega plačilnega naloga in našo ureditvijo glej Galič, Evropski plačilni nalog ..., zlasti str. 285 do 295, o problemih, ki se pojavljajo v zvezi z evropskim postopkom v sporih majhne vrednosti, pa Testen, Evropski postopek v sporih majhne vrednosti, Pravna praksa, št. 5/2010, str. 6–8.

ločba drugega odstavka 13. člena ZIZ, po kateri se sme opraviti izvršitev tuje odločbe ali tuje javne listine, za katero pravni akt EU, ki se uporablja neposredno, predpisuje, da se izvrši brez dovolitve, če odločba oziroma javna listina izpolnjuje s tem pravnim aktom predpisane pogoje, še zdaleč ne zadošča. Zato bi bilo nujno, da se v zakonodaji predvidijo rešitve, potrebne za implementacijo navedenih uredb.²³

Literatura

- Ekart, Andrej, Rijavec, Vesna. Čezmejna izvršba v EU. Ljubljana: GV Založba, 2010.
- Galič, Aleš. Postopek priznanja in razglasitve izvršljivosti tujih sodnih odločb po uredbi št. 44/2001 (»Bruseljski uredbi«). Zbornik znanstvenih razprav, let. LXVI, 2006, str. 69–111.
- Galič, Aleš. Evropski izvršilni naslov. Pravosodni bilten, 2008, št. 2, str. 13–45.
- Galič, Aleš. Evropski plačilni nalog – med uredbo št. 1896/2006 in slovenskim pravom, Pravosodni bilten, 2009, št. 4, str. 269–299.
- Grbin, Ivan. Priznanje i izvršenje odluka stranih sudova. Zagreb: Informator 1980.
- Ilešič, Marko, Polajnar Pavčnik, Ada, Wedam Lukić, Dragica. Mednarodno zasebno pravo, komentar zakona. Ljubljana: Uradni list RS, 1992.
- Kramberger, Jerca. Javni red pri priznanju in izvršitvi tujih sodnih odločb (s poudarkom na procesnih vprašanjih), Zbornik znanstvenih razprav, let. LXV, 2005, str. 253–276.
- Kramberger Škerl, Jerca. Evropeizacija javnega reda v mednarodnem zasebnem pravu, Pravni letopis, Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008, str. 355–375.
- Kramberger Škerl, Jerca. Predlog sprememb uredbe Bruselj I, Pravna praksa, let. 30, 2011, št. 4, str. 17–19.
- Rijavec, Vesna. Pomen sodb sodišča ES za opredelitev pojma civilne in gospodarske zadeve z mednarodnim elementom. Podjetje in delo, let. XXXIII, 2007, št. 6-7, str. 1147–1163.
- Testen, Ana. Evropski postopek v sporih majhne vrednosti, Pravna praksa, let. 29, 2010, št. 5, str. 6–8.
- Wedam Lukić, Dragica. Poenotenje pravil o sodni pristojnosti ter priznavanju in izvršitvi sodnih odločb v civilnih in trgovinskih zadevah. Združeno delo, 1989, let. XV, št. 6, str. 641–653.

²³ Tako tudi Galič, Evropski plačilni nalog ..., str. 299.

347.952:341.985(497.4)
Pravni letopis 2011, str. 133–151

DR. DRAGICA WEDAM LUKIĆ

Priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb v Republiki Sloveniji

Avtorica obravnava priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb v Republiki Sloveniji po Zakonu o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP), ki se uporablja za sodne odločbe, izdane v državah, ki niso članice EU, ter po »evropskem pravu«, ki se uporablja za sodne odločbe, izdane v drugih državah članicah EU. Medtem ko lahko po ZMZPP o tem, ali tuja sodna odločba izpolnjuje z zakonom določene pogoje za priznanje, odloči izvršilno sodišče kot o predhodnem vprašanju, je po Uredbi Bruselj I treba, da jo sodišče države, v kateri se zahteva izvršba, v posebnem postopku predhodno razglasi za izvršljivo. Po poznejših uredbah, ki se nanašajo na nekatera posebna področja, postopek razglasitve izvršljivosti ni več potreben, opustitev postopka eksekvatura pa je (z nekaterimi varovalkami) tudi eden od ciljev predlaganih sprememb Uredbe Bruselj I. V zvezi s tem se postavlja vprašanje, kako te nove rešitve povezati z instituti našega izvršilnega prava. Po avtoričinem mnenju bi bilo zato nujno, da se v zakonodaji predvidijo rešitve, potrebne za implementacijo navedenih uredb.

Ključne besede: priznanje in izvršitev, tuje sodne odločbe, eksekvatura, Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku, pravo Evropske skupnosti, bruseljske uredbe

347.952:341.985(497.4)

Pravni letopis 2011, pp. 133–151

DR. DRAGICA WEDAM LUKIĆ

Recognition and Enforcement of Foreign Judgements in the Republic of Slovenia

The author describes the recognition and enforcement of foreign judgements in the Republic of Slovenia under the Act on Private International Law and Procedure which applies to decisions deriving from the states which are not members of the EU, and under “European law” which applies to decisions deriving from other member state. Under Slovenian law the court of enforcement can decide whether a foreign judgement fulfils the requirements for the execution as a preliminary question, while according to the Brussels’ Regulations a judgement given in one member state in order to be enforced in another member state, has first to be declared enforceable in a special intermediate procedure by a competent court of the state of enforcement. Under some subsequent regulations concerning particular matters the declaration of enforceability is no longer necessary. The abolition of the exequatur procedure (with some safeguards) is also one of the aims of the proposed modification of the Regulation Brussels I. Consequently, a question arises how to connect these new solutions with notions of our enforcement law. The author opines that the amendments of the domestic law would be necessary to provide legislative solutions for the implementation of said regulations.

Keywords: recognition and enforcement, foreign judgements, exequatur, Act on Private International Law and Procedure, Community law, Brussels’ Regulations